

A lakáshoz jutást is segíti az egyház

A világ együtt érez az erdélyi menekültekkel

Egy évvel ezelőtt kelt le-velében Gyulay Endre sze-ged—csanádi megyés püspök azzal a kéréssel fordult a hazai plébániákhoz, hogy minden lehetséges módon segítsék az országunkban letelepedni kívánó erdélyi menekülteket. A kérés eljutott a határon túlra is, és meg-hallgatásra talált a világ számos országában; magán-személyek és közösségek küldenek Magyarországra adományokat: pénzt, hasz-nálati tárgyakat. A felhívás-ról és az eredményről nyil-latkozott a római katolikus főpap Honti Katalinnak, az MTI munkatársának. Előljá-róban hangsúlyozta, hogy az erdélyi menekültek sorsa szívügye az egyháznak, majd a részletekre térve a következőket mondta:

— Budapesten jelenleg tizenkét plébánia foglalkozik a menekültek ügyeinek inté-zésével, segítségükkel. Az én egyházmegyéim három vá-rozában, Szegeden, Békés-csában és Debrecenben lát-ják el a segélyezéssel kap-csolatos feladatokat, ezen kívül Mátészalkán és Mis-kolcon fogadják a rászoruló-kat. A magyar püspöki kar kérte a hazai plébániákat,

hogy évente egy alkalommal gyűjtsék össze az adomá-nyokat, és juttassák el hoz-zánk, Szegedre. A küldemé-nyek egyébként szervezés nélkül is folyamatosan ér-keznek. De a kérések is. A szegedi felsővárosi plébáni-án például naponta öt-hat menekült jelentkezik.

— Tudomásom szerint a lakáshoz jutást is segíti az egyház.

— A menekülteknek ma már módjuk van OTP-hitelt felvenni, mi pedig úgy ter-vezzük, hogy a lehetőség szerint néhány családnak lakásvásárlásra, —építésre 200 000 forintot adunk. Ez az összeg nem sok, tudjuk, de ha segít a tanács is, indu-lásnak talán elég az egyéb hitellel együtt. Az összegnek azonban csak a fele aján-dék, a másik felét vissza kell majd fizetni, természetesen részletekben és kamat nélkül. Úgy gondoljuk, az itt letelepedni szándékozók-nak is érezniük kell, van nekik is kötelességük.

— Milyen segítséget nyúj-tottak a külföldi egyházak?

— Hosszú lenne a felsoro-lás, ezért csak példákat em-lítek. Ausztriából 30 000,

Olaszországból több mint 18 000 dollár érkezett, a hol-landok 50 000 holland guldent, a svájciak több mint 30 000 dollárt küldtek. Belgiumból 300 000 belga frankot kaptunk. Sok olyan levél érkezett magánszemé-lyektől, amelyben csekik volt, 10 dollártól 600 dollá-ros értékig. Ezek és a hazai adományok teszik lehetővé, hogy a menekülteket gyors-ságban részesítsük.

A hozzány érkezett segélyre fordítható összeg 10-12 mil-lió forint. A pénzen kívül sok-sok csomag jött, ruha, cipő, takarók, ágyneműk, to-vábbá bútorok, hűtőszekré-nyek, mosógépek is. Ezek a használati tárgyak még igen jó állapotban vannak. Az első kamion Svájból jött, majd követték az osztrák, a holland, a belga adomá-nyok. Az NSZK-ból, Hol-landiából és Belgiumból az év végén karácsonyi csoma-gokat küldtek. Számunkra különösen kedves külde-mény a jelenleg nehéz na-pokat élő Lengyelországból érkezett. Az ottani püspöki kar értesített, hogy össze-gyűjtöttek két kamionra való élelmiszert, használati tár-gyakat.

Száz éve született Ladvánszky József

Azt mondják, hosszú éle-tű lesz az, akinek a halálhí-rét költik. 1919 májusában Szeged francia megszállásá-nak idején történt, hogy a Remény utcai vendéglőben egy francia szolgálatban ál-ló rendőr a munkásokhoz szóló Ladvánszky Józsefet felismerte, és kétszer rá-lőtt. Életveszélyesen meg-sebesítette. Nem minden alap nélkül terjesztették te-hát a tanácskormány fenn-hatósága alá tartozó terü-leten halálhírt. Nem túlzás talán jelképek tekinteni, hogy a budapesti Vörös Új-ság és a Népszava egyaránt megrendülten, meleg sza-vakkal búcsúztatta. Akkor, de később sem lehetett őt a kirekesztő értelemben használt kommunista, vagy szociáldemokrata címkével jelölni. A munkásmozgalm mindkét irányzatát magáé-nak vallva volt ő igaz szo-cialista. A hosszú élet azon-ban nem adatott meg neki, cáfolva a népi hiedelmet, még 52 éves sem volt, ami-kor küzdelmes élete véget ért.

Ladvánszky (Ladvánszki) József életpályája 1889. fe-bruár 26-án kezdődött egy téglagyári munkás családjá-ban. Ő maga a közműves-mesterséget tanulta. Az első világháborúban három évig harcolt az olasz fronton, se-besülten tér haza. A forrad-mak idején aktívan bekapcsolódott az új világ ígé-retét hordozó munkásmoz-galomba.

Az ellenforradalmi rend-szer alatt alkalmi munká-ból élt, hiszen az építkezé-sek mindenütt szüneteltek. Mozgalmi munkájában je-lentős fordulatot hozott Te-legdi (Wider) Pállal történt megismerkedése. Telegdi a KMP megbízásából Bécs-ből költözött Szegedre. Az ő ösztönzésére Ladvánszky (Ladvánszki) Vincével (Ven-cellel), Pintér Bélával és Varsandán Lászlóval meg-alakította a „KMP szegedi csoportját”. Sokirányú kom-munista szervezőtevékeny-ségük hamarosan Szegeden kívül is követőre talált

1922 márciusában azonban letartóztatták a csoport tag-jait. Ladvánszky Józsefet 3 évi fegyházra ítélték a szer-vezkedés irányítása miatt.

1925-ben a KMP legális szervezeteként létrejött Ma-gyarországi Szocialista Mun-káspárt (MSZMP) aktivis-tái megtalálták a kapcsola-tot a börtönből nem régen szabadult Ladvánszkyval. Gladich Józseffel, Nagy Fe-rencel és másokkal együtt vállalta az MSZMP céljai-nak népszerűsítését. Ő lett a lényegében illegálisan tevé-kenykedő pártszervezet tényleges vezetője. 1926 őszén a rendőrség felszá-molta a párt szegedi szer-vezetét, az irányítókat őri-zetbe vették. A gyanúsítot-tak azonban két hónapi vizsgálati fogság után sza-badlábra kerültek. Az MSZMP ugyanis formailag legális pártként működött, az illegális kapcsolatokat pe-dig nem sikerült felderíte-ni.

Az 1920-as évek második felében Ladvánszky József az építőmunkások kerületi szervezetének titkára, majd elnöke lett. A gazdasági vi-lágviszonyok idejében aktivizá-lódó KMP felújította kap-csolatait szegedi és „délke-rületi” híveivel. Ladvánszky József ekkor is a szerve-zkedők közé állt. 1930 má-jusában Komócsin Antallal, Gera Sándorral, Gladich Jó-zseffel és Stéhl Istvánnal együtt letartóztatták. Ezút-tal 3 hónap börtönnel súj-tották. Az illegális és a le-gális mozgalmi munka kér-désében, Sztálin személyé-nek megítélésében ekkor már éles vitája volt az ultraradikális, nálánál jóval fiatalabb kommunista szer-vezetekkel. Ő mind nagyobb jelentőséget tulajdonított a szakszervezetekben és az szociáldemokrata pártban vég-zett munkának, amiért meg-alkuvással vádolták.

1936-ban az építőmunká-sok budapesti gyűlésén indítványozta, hogy szerve-zzék meg az ország építő-munkásait, és indítsanak harcot jogaikért, megélheté-

sükért és szabadságukért. Mint az építőmunkások sze-gedi csoportjának elnöke, kezdeményezte és vezette az 1937 júliusi általános építőipari sztrájkot. A munka-beszüntetés idején tanúsi-tott magatartására hivat-kozza indítottak bűnvádi eljárást ellene. Hosszas fel-lebbezési eljárás után 1940 elején mégis börtönbe zár-ták. Meggyengült egészségét a vallatás során elszenve-dett bántalmazások, a börtö-nviszonyok tovább rontot-ták. Súlyos betegen szaba-dult, néhány hét múlva, 1940. június 14-én meghalt.

Bárány Ferenc

Az MSZMP Szeged Vá-rosi Bizottsága és a Sze-ged Megyei Városi Tanács Ladvánszky József szüle-tésének 100. évfordulója tiszteletére koszorúzási ün-nepséget rendez március 3-án, délelőtt 10 órakor a Belvárosi temetőben levő díszsírhelyénél.

Gólyahír — jó hír címmel biológiafoglalkozás lesz a Móra Ferenc Múzeum mú-zeumi matiné-sorozatában Csizmazia György vezetésé-vel ma, szombaton délelőtt 10 órai kezdettel.

A megyei tanács művelő-dési központja hangversenyt rendez a Somogyi-könyvtár-ban ma, szombaton délelőtt 11 óráig. Fellép a Link Mi-hályné vezette kiskundo-rozsmái Vöröskereszt Nép-dalkör, valamint Szécsi Jó-zsef vezetésével a Magyar Néphadsereg Rózsa Sándor Népalegyüttese és a Ság-vári Endre Gyakorló Gim-názium Vegyes Kara.

Középkori hétvége lesz az ifjúsági házban: ma, szom-baton délután 2 óráig vi-deofilmeket vetítenek a kö-zépkor művészetéről, délu-tán 3-tól pedig Művelődés és iskolázás a Mohács előtti Magyarországon címmel Petrovics István, a JATE adjunktusa tart előadást. Holnap, vasárnap délelőtt 10-től az Ivanhoe című fil-met vetítik, délután 2-től Szabó András diaműsorát rendezik meg, s lesz törté-

A sors svábhogárvadászata Szubjektív jegyzetek egy ősbemutatóról

Az emigráns sokáig talál-gatja, kit kéne otthon fölhi-vnia. Végül föl hívja — a hazai pontos időt. A jól ismert, monoton hang mondja, egy-re csak mondja, hogy tizenöt óra huszonkét perc, tizenöt másodperc. Tizenöt óra hu-szonkét perc, húsz másod-perc. Néma, áhítatos csönd-ben hallgatják.

Szívszorító pillanat.

Így, ezzel a jelenettel feje-ződik be Janusz Glowacki Svábhogárvadászat című da-rabjának magyarországi be-mutatója a Kisszínházban.

Alighanem az évad egyik legparádésabb prózai elő-adása.

A szerzőről az olvasható a műsorfüzetben, hogy „társadalmi-etikai éleslátása avat-ja érett íróvá, az az alkotói szemlélet és módszer, mely a valóság minden újraköltött epizódjával társadalmi gon-dokról, erkölcsi felelősségről, emberi hivatásról beszél... Hősei zaklatottan vallanak, múlt és jelen nemegyszer el-mosódik írásaiban; ebben a világban az emlékek szubjektivitása is valóság”.

Anka és Janek, az emigráns színész és férje, az író eszünkbe juttatja Konrád György Közép-Európáról szóló nagy esszéit és a jugo-szláv Milos Crnjanski Lon-don regénye című, kitűnő könyvét, Mrozek Emigrán-sokját, Danilo Kis novelláit és Szabó István néhány film-jét — egytől-egyik a tágabb hazánkbeli, heroikus reflek-torozáskísérleteket. Arról van szó, hogy a közép-euró-pai értelmiségi, eltávozáva Közép-Európából — mert muszáj eltávoznia — szép csöndben belepuzzul ebbe a léthelyzetbe —, mert muszáj belepuzzulnia. Sorsának abszurd tragikumát a végsőkig fokozza, hogy szóban forgó egyed pontosan látja, hogy „itt, Amerikában mindenki olyan őszintén mosolyog”, ugyanakkor „Közép-Európá-ban senki sem tud őszintén mosolyogni, csak a részegek meg a besúgók.” Ez az em-bertípus fél a bevándorlási hivataltól és a KGB-től, a befogadó ország főszerkesz-tőjétől, és önnön állapotától, hazudozik feleslegesen és sa-ját magának, miközben svábhogarakra vadászik ál-matlan hajnalokon, és néha fölkiált, hogy ő Lengyelor-szágból (Csehszlovákiából, Romániából, Bulgáriából, Magyarországon) sohasem hazudott. „Itt minden emigráns megőrül”, mondja és mindenki irigykedik a má-

Jakab Tamás (Janek) és Szakács Eszter (Anka). az elő-adás egyik jelenetében

sikra; a zsigerekben a halá-lig megőriztetik a honi „bel-ügyi szervek” stílusa — a párbeszéd, hogy „minden zsidó elmegy”. „De mi nem vagyunk zsidók.” „Ezt mi döntjük el.” (Wo Jude ist, das verstimme ich, vagyis: hogy ki zsidó, azt én tudom, mondotta volt állítólag Gö-ring.)

Ennek az értelmiséginek a hatóság embere megjegyzi: „okos embernek látszik. Mi-ért ír?” Az illető úgy érzi, ki kell mondania: ha valakinek, neki joga van hazájában ma-radni. Azután mégis eljön. És találkozik — a nyugatiak-kal. A darabbeli Thompsonek félelmetesen valóságos-foglalatai ennek a típusnak; akinek életében akár csak egyszer megadatott közép-európai léte nyugati em-berrel Közép-Európáról be-szélgetni, döbbenettel ismer-het rá a Jacques-okra és Christákra, Johnokra és Paolókra. Ezek a hölgyek és urak tündéri bugyutasággal a lelket keresgélnek ezekben az egzotikusan barbár keleti kreatúrákban, irgalmasak és jószívűek és naivak és osto-bábbak, mint hat pár (közép-európai) rendőrcsizma. Így aztán mi egyebet lehet tenni legvégül: megpróbálni föl hívni valakit — otthon. Am a föl hívható emberek? Börtönben, kollaboráns lett, Ausztráliában van, fölakasztotta magát. Kész. Fölhívják hát — az otthoni pontos időt.

Glowacki egyszerre mé-lyen lengyel és klasszikus módra közép-európai művét Jordán Tamás rendező meg-ejtő természetességgel és ele-ganciával állította színpadra: a hagyományos kamarada-rab-keretbe a flashback-technika visszaporgetett múltbeli emlékképei nem-csak szervesen illeszkednek, de olyan szellemes „szituá-ciópluszokat” is produkál-nak, mint például a Kovács Zsolt Mrs. Thompsonával kitűnően megfűszerezett lá-togatásjelenet.

Mintha a sors svábhogárvadászatán vennék részt: az emigráns léthől egyféle, hosszú évtizedeken át embe-rek millióit érintő, különle-ges nyomorúság képe rajzo-lódik föl a háttérben, mint Sztálin fejének Az Arbat gyermekeiből megismert, vö-rös kontúrja — a Svábbogárvadászat záróképében. A szegedi előadás rendkívüli erejét, hatosságát — igazi színházi sikergarancia — pompás textus és magas ní-vón dolgozó szereplőgárda szinkronja biztosítja. A ka-maradarabok elmélyült já-téktéchnikáját bátran fölvál-laló rendezés egy érett, sze-repét imponáló arányossá-gal alakító Szakács Esztert (Anka) és egy egészen kivá-ló, meglehet, pályája eddigi legjobb alakítását nyújtó, nagy fejlődőképességről ta-núságot tevő Jakab Tamást (Janek) ajándékoz a közön-ségnek. Kettősük: az emigráns közép-európai értelmi-ségi, házaspár prototípusa. A Macbeth-tel kezdeni mit sem tudó színésznő és az írni már képtelen író hol a záró-jelenet fenségében, hol az esendőség humorának embe-ri mosolyaitól övezve, hol az intellektuális fegyelem és ki-szolgáltatottság láncai között vergődve képes megmutatni. Többféle szerepben megjele-nő partnereik, a Mrs. Thompson, bevándorlási hi-vatalnokot, belügyest és cen-zort egyaránt alakító Kovács Zsolt, valamint a Mr. Thompson, New York-i csa-vargót és államvédelmist megjelenítő Hegedűs Zoltán — szintén kiválóak. Kicsit négyjűk ritka szerencsés konstellációban prezentált jutalomjátékának is fölfoga-ható ez az előadás. Amely Donáth Péter ötletes díszle-teivel és E. Kiss Piroksa jel-mezeivel tényleg élmény, Színház, öröm és gond(olat) özőne egyszerre, a vajdó jelen és a jelenlevő múlt. Vagy a lehetséges jövő?

Domonkos László

Műsor-ajánlat

nelmi játszózás és video-film-vetítés is. Délután 3 órai kezdettel Szerzetesren-dék a középkori Magyaror-szágon címmel Korzenszky Richárdnak, a pannonhalmi bencés gimnázium igazgató-jának előadását hallgathat-ják meg az érdeklődők, dé-lután fél 5-től Kabos Kiss Tamás Trubadúr-dalok és -táncok a Carmina Burana-ból és a középkori kézirato-kból című műsora követ-kezik. Este 6-tól Ingmar Bergman A hetedik pecsét című filmjét vetítik.

Ugyanez a film szerepel a Gruber László Filmklub műsorában holnap, vasár-nap délelőtt 9 és 11 órai kezdettel a Szabadság mo-ziban.

Es még egy, az előbb em-lített ifjúsági házzal kapcsola-tos információ: az intéz-ménybe február 28-án, ked-den este 7 órára meghírde-tett Brass Age dzsesszegyüt-

tes lemezbemutató koncert-je betegség miatt elmarad.

Új program viszont in-dul az ifjúsági házban: is-merkedési sulis 18—22 éves fiataloknak — első alkalom-mal február 27-én, hétfőn este 7 óráig.

A TIT városi szervezeté-nek hanglemekklubja fe-bruár 27-én, hétfőn este 6 órai kezdettel a Kársz ut-ca 11. szám alatti klubban megrendezendő foglalkozá-sán Heiner Lajos mutatja be a Carlos Kleiber karmes-terről készült videofilmét.

A Szegedi Szimfonikus Zenekar hangversenyt ren-dezik meg a filharmonia szimfonikus bérletsorozatá-nak ötödik koncertjeként február 27-én, hétfőn dél-előtt 11-kor (a Tömörkény gimnázium diákjainak), va-lamint este fél 8 órai kez-dettel a nemzeti színházban. Vezényel Oberfrank Géza, közreműködik Misura Zsu-za (ének), valamint a Wei-ner Leó kamarazenekar (művészeti vezető). Wenin-ger Richard. A hangver-seny műsorában Bartók- és Wagner-művek szerepelnek.